

1-53

123

1623

Ročník XVII.

V Budapešti, 1. januára 1910.

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Hírlapkönyvtár
Művelődéknapló
1910. évi I. sz.

Číslo 1. - 13

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:	Zodpovedný redaktor:	Redakcia a vydavateľstvo:
Na celý rok -- 4 koruny -- hal.	Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník.	Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
Na pol roka -- 2 " -- "	Majiteľ a vydavateľ:	sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novín ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpáknedávajú.
Na štvrt' roka -- 1 " -- "	JÁN MOLNÁR.	
<i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>		

K novému roku.

Svitol nám rok Pána 1910. S týmto pribudlo nám zas o jeden rok nášho života. Keby nám tuzemské majetky tak pribúdzaly! Keby sme všetci mohli žiť v hojnosti, blaženosti a spokojnosti! Toto každý dobrý človek praje sebe a priateľom. Ale veru poklady tuzemské najviacerí len po mene znajú. Bolo to tak už od stvorenia sveta a bude tak, kým svet svetom bude. Toto nahliadne každý, kto má rozum, keď si vec rozmyslí. Bo to vždy tak bolo aj bude, že jedna čiastka ľudí je bohatá a druhá je chudobná. Bohužial, že tých chudobných je viac. To je tak nie len u nás, lež po celom svete.

A nie len medzi pospolitým a robotníckym ľudom, ba sme môže sa povedať, že medzi učeními, ktorí stovili tisíce na školy, je viac biedy, ako medzi robotníkmi. Že je to skutočne tak, to každý nahliadne, kto nepredpojata pohliada po svete.

Chudoba ale sama v sebe nenie neblaženost ako ani bohatstvo nenie vždy blaženostou. Koľko takzvaných bohatých ľudí je a sú smutnejší, nešťastnejší ako ten najchudobnejší, ktorý sa ani nasýtiť nemá z čoho. Ako vieme, ešte aj medzi kráľmi a mocnármi sveta nachodia sa ktorí sú nešťastliví. Oproti tomu koľko chudobných ľudí je, keď si sami sebe počty složia zo svojej celoročnej práce, čistým svedomím môžu povedať: «Chvála Bohu, minulý rok nebol ten najhorší.» Komu sa nelení, tomu sa zelení, Kto chce a vie pracovať, vyžije aj na lade.

V živote radosť a žiaľosť stíhajú každého, či je chudobný, alebo bohatý. Prozretelnosť božská v tomto ohľade nerobí žiaden rozdiel. Chudoba teda bezpodmienečne nenie kliatbou, bo každý má právo a slobodu k tomu, aby sa svojou čestnou prácou vzámahal. Kristus, Vykupiteľ sveta bol najchudobnejší medzi chudobnými a apoštolovia boli tiež chudobní. To je nemalou potechou všetkých chudobných!

To ale každý musí uznať, že chudoba je farcha a mnohokrát neznesiteľná. Tarchu chudoby oblahčovať, je právom, ba povinnosťou každého. K oblahčeniu ťažkého polozenia chudoby pracuje odjakživa katolícka cirkev. Tarchy chudoby oblahčovať je aj zvláštnou úlohou štátu. Každý štát aj, nakoľko spočíva na základe kresťanských zásad hľadá dľa možnosti sodpovedať tejto povinnosti. Len štáty nekresťanským a pohanským duchom nasiaknuté nestarajú sa o chudobu, ba ju doprosta utláčajú a vyžierajú. Tak to robili cez tridsať rokov u nás liberáli. Vzdychy a náreky kroz liberálov zotročenej chudoby volaly o pomoc k nebesiam.

V rozhodnom čase aj povstala kresťanská ľudová strana, jejžto cieľom je a bude navždy vyslobodiť chudobu z ťažkého jarma liberálov a brániť spolu najsvätejšie a najväčšie poklady ľudu, vieru totiž a náboženstvo. Čo kresťanská ľudova strana za chudobu robí a vždy robiť bude, o tom svedčí jej programm. V záujme chudoby a v jarme liberálov krvácajúceho ľudu kresťanská ľudová strana z punkta na punkt verne prevádzala jej programm. Aby aj ubiedenému ľudu vydatnej pomáhať, práva cirkvi a našu vieru s dôrazom zastávať mohla kresťan-

ská ľudová strana, 1906. vstúpila do koalície s druhými stránkami politickými a pri voľbách do krajinského snemu porazila liberálov, tak, že sa vo všetky strany sveta rozprchli a neostalo po nich ničeho, krom smutnej pamiatky.

V koalícii kresťanská ľudová strana vplyv svoj na správu krajiny a v zákonodárstve uplatňovala v tom smere, aby celým oborom verejného života previeval duch kresťanský. Cieľom obrany práv cirkvi a viery žiadala do života uvedenie autonómie katolíkov, prevedenie kongruy nižšieho duchovenstva, bojovala proti zosťátneiu naboženských škôl a bránila ich katolícky charakter. Vplyvom kresťanskej ľudovej strany vynesené boli zákony k podpore a ochrane nielen veľkého, lež i malého priemyslu a k pozdvihnutiu krušného stavu malých hospodárov a poľnohospodárskych robotníkov. Iné nespomínajúc ku podpore malých ľudí, pomocná hospodárska akcia zavedená je na území Horníakov, hospodárom rozdávaajú sa od poly alebo celkom zdarma stromky a štepy, pasienky vo vysokých vrchoch sa naprávajú, dochovávanie dobytku napomáha sa tým spôsobom, že statok na príchov predáva sa lacno a aj kúpna cena nežiada sa naraz, lež povoluje sa na splátky. Veľa iných zákonov a zákonných nariadení malo sa ešte previesť ku blahu ľudu. Účinkovanie koalície bolo pre krajinu osožné v každom ohľade.

Liberáli preto, aby sa znovu dostali ku vláde, nadovšetko ale, aby chudobu zas otročiť a vyžierať, zvlášte aby slobodnú ruku mali v prenasledovaní katolíckej cirkvi a vo vykorenení kresťanstva, za najhlavnejší cieľ svojho zkazonosného jestvovania považovali rozdrobenie koalície. Na tomto pracovali každým nešťachetným a hnusným prostriedkom. Čo sa liberálom nepodarilo, behom vyše dvoch rokov, k tomu im pomohli liberálni kriklúni neodvislej strany Justh, Holló a druhovia. Koalíciu rozdrobili liberálni ablegáti neodvislých. Just Holló a druhovia chudobu, ľud, Uhorsko uvalili do otroctva liberálov.

Za ministerpredsedu budúcej vlády designovaný je starý a vyprobovaný liberál, nekďajší finančný minister Ladislav Lukács.

Je to v každom ohľade veľmi smutný viaočný a novoročný dar pre Uhorsko! Budú teda

zas panovať, chudobu otročiť a zdierať u nás liberáli.

Za všetky nezákonnosti ale, aké páchať budú u nás liberáli, za všetko otročenie a vyžieranie chudoby, za tie slzy, aké pod korbáčom neľudských liberálov vylievat budú náš pospolitý ľud a za celé nešťastie, do akého pod liberálmi mravne a hmotne upadne Uhorsko, zodpovední sú jedine: Justh, Holló a týchto liberálni druhovia.

V ostatnom dni tohoto roku preto každý rozvažitý kresťan a občan slúbiť si má prísne, že napozatým varovať sa bude liberálov a neodvisliakov!

V zmenených prítomne okolnostiach politických nech každý veriaci kresťan a katolík v tomto novom roku obnoví svoj sľub yernosti ku zástave kresťanskej ľudovej strany a Katolíckej Ľudovej Jednoty. Keď ako horliví katolíci pri tejto zástave v novom roku neodolatelne pevne vydržíme a dobrotivý Boh dá nám zdravia a sily k prevládaniu liberálov, tak v Silvestrovú noc nie nadarmo budeme si jedon druhému priať:

Šťastlivý nový rok!

Biskup Párvy za katolícku tlač.

Skutočný vnútorný tajný radca, osvietený pán biskup spišský, dr. Alexander Párvy v poslednom obežníku svojom cirkevnom opravde apoštolskými slovami povzbudzuje veriacich a duchovných svojich ku podporovaniu katolíckej tlače. Ustálenie tlačovej nedele na území svojho biskupstva ponecháva na duchovných pastierov jednotlivých farností a poznamenáva spolu veľmi múdre, že s vydržianím tlačovej nedele, prísnej povinnosti našej podporovania katolíckej tlače, neučinili sme ešte celkom zadosť, bo katolícke noviny treba nám predplácať, rozširovať a usilovne čítať, aby katolícke presvedčenie a smýšľanie upevnilo sa v našich srdciach. Apoštolského obsahu cirkevný obežník ten vo výfahu zneje nasledovne:

V záujme spasonosnej práce cieľom výdatného a úspešného rozširovania a soslivenia katolíckej tlače verejne zavedený a s každým dňom čilejší pohyb známy je pred velebným duchovenstvom mojím, nadovšetko známe sú: ku sriadenému vedeniu tohoto pohybu utvorený

Spolok Katolíckej Tlače a skrze tento vydržiavané tlačové nedele.

S uspokojením spomínam, že velebné duchovenstvo moje v hmotnom podporovaní dobrého smeru tlače po všetky časy horlive sa súčasťnovalo, presvedčené súc o potrebnosti tejto tlače a v povedomí veľkej jej významnosti, oproti zvlášte prekvapne zmáhajúcim sa novinám a časopisom nepriateľského ducha a skrze ne pôsobiacej hlbokoj záhube.

V tomto povedomí zakorenené city a presvedčenie velebného duchovenstva môjho zbytočným činia, aby som podrobnej a dôraznej vysvetľoval účinkovanie dobrej a zlej tlače a spolu poukázaval na vážnosť a svätosť vyvierajúcej z toho na nás povinnosti a úlohy.

Bez osobitného povzbudzovania očakávam preto, že velebné duchovenstvo moje aj napozatým ochotne použije a upotrebí každú príležitosť k dokázaniu svojej lásky k tejto záležitosti a tak zaujmúc sa za Spolok Katolíckej Tlače osvoji si i myšlienku tlačových nediel a usilovať sa bude dľa možnosti to aj uskutočniť.

Do ohľadu berúc rôzne a mnohonásobné okolnosti miestne mojeho biskupstva ustálenie tlačovej nedele — už i v blížiace sa včul sviatky — sveriť musím na pánov duchovných pastierov a len to poznamenávam, že sossbierané milodary odoslať majú sa na môj biskupský úrad.

Viem ja, že ľud môj je chudobný, zlata a striebra nemá; malý počet jejich halierov zmenší ale horlivosť velebného duchovenstva, bo spatruje a váži si v nich hodnotu halierov chudobnej vdovy svätého evanjelia.

Vydržiavaním tlačových nediel, keby to spojene bolo s akýmikoľvek úspechami hmotnými, povinnosť naša k podporovaniu katolíckej tlače rozumie sa, nenie vyčerpaná.

Na tom máme byť, aby veriaci naši čím viacej zaujímali sa za katolícku tlač a plody jej v kruhoch našich rozšírené vo veľkých rozmeroch, cestu našly si i na také miesta, kde sa posiaľ nedostaly. Toto je základom a výdatným činiteľom zmohútneňa tlače a skrze toto upevnie a zmohútnei duševný život našich veriacich.

Horlite preto, velební duchovní moji, v tom smere, aby veriaci vaši predplácaním, objednávaním čo v najväčšom počte, stále a s pravou vernosťou ku viere, podporovali katolícku tlač.

Jediným podporovaním dobrej tlače ale vyplnili by sme len jednostrannú, polovičatú prácu; práca naša nemala by úplného úspechu, keby ona len na pestovanie dobrej tlače smerovala, pritom ale keby sme sa nečinne dívali na to, ako zmáha a šíri sa okolo nás zlá tlač. Podporovanie dobrej tlače žiada od nás, aby sme bojovali proti zlej, aby sme túto udusovali a vytísali, kde len môžeme. V tomto smere strážiť a pečovať bez všetkých ohľadov, velební duchovní moji, považujem za prísnu, zo svätého povolania vašeho vyvierajúcu povinnosť vašu, treba aj, aby ste to za takú považovali i sami, ktorí na pustošenie a hubenie sveraných vám duší ľahostajne a nečinne dívať sa nemôžete, keby ináč o zlom čítaní nejstvovaly osobitné zákazy a prísne nariadenia cirkevné.

S radosťou presvedčil som sa, velební duchovní moji, o úspechoch horlivého účinkovania vašeho v tomto smere, a keď v povedomie vaše o zodpovednosti vašej, dôveru moju skladám, očakávam, že ešte vo väčšej miere budete v tom pokračovať.

Držme sa kresťanskej ľudovej strany.

S týmto novým rokom, keď liberáli spojili sa s neodvisliakmi každý veriaci kresťan a samostatný občan opakovať si má tieto vážne slova: Držme sa pevne kresťanskej ľudovej strany!

Kresťanskej ľudovej strany držať sa má každý veriaci kresťan, bo je to strana opravde kresťanská a pevne držať sa jej má každý samostatný občan bo je ona strana čisto ľudová.

Že je naša politická strana opravde kresťanská to obširnej netreba dokazovať. Dokázala to dostatočne celým jej účinkovaním politickým. Veď proti nekresťanským a doprosta pohanským zámerom liberálov, a ich bezbožných spojencov medzi všetkými stranami politickými vytrvale a zmužile bojovala jedine kresťanská ľudová strana. Kým na krajinskom sneme nebolo vyslancov kresťanskej ľudovej strany, meno Božie ani len spomenúť nebo tam slobodno Zákonami, ktoré cez tridsať rokov vynášali liberali previeval duch nekresťanský, ba doprosta pohanský. K dokáza-

niu tohoto dosť je keď spomeneme zákony cirkevne politické. Celý svet vie o tom, že liberálni politici a zákonodarcovia stoja všade pod zkazovným vplyvom bezbožných freimaurerov, socialdemokratov a židov, ktorí zriekli sa viery svojich otcov. Takíto zákonodarcovia rozumie sa, vynášať môžu len zákony ku mravnej a hmotnej záhube ľudu.

S kresťanskou ľudovou stranou vtiahol do krajinskej snemovne duch kresťanský. O tom svedčia zákony jej vplyvom vnesené. Kto že bojoval v krajinskom sneme za práva katolíckej cirkvi? Kto žiadal pre katolíkov, rovnoprávnosť s inými konfesiami a autonomiu? Či nie kresťanská ľudová strana? Katolícka autonómia mala už preveďená byť. Slubil to jeho veličenstvo kráľ v tronnej reči. Patričný zákonný návrh leži už vypracovaný na stole ministra kultu. Autonómie katolíkov ale najviac sa báli liberáli a to bola jedna z hlavných príčin k rozdrobeniu koalície. Autonómia mala byť neodolateľnou pevninou katolíckej cirkvi v Uhorsku. Pri prevedení autonómie nemožná by bola sekularizácia cirkevných majetkov. S týmto ale nemohli spriatelieť sa liberáli, ktorých kresťanská ľudová strana vyhodila z krajinského snemu a nevedeli spriatelieť sa s tým ani liberáli neodvislej strany, ktorí tam z milosti kresťanskej ľudovej strany prišli k ablegátskym mandátom. Starí liberáli a liberáli neodvislej strany spojili sa teraz proti kresťanstvu a zvlášte proti katolíkom Uhorska. V týchto smutných okolnostiach preto v akých svitá nám nastávajúci nový rok, každý veriaci katolík nech odhodlane volá v kruhu svojej rodiny a svojick spoluobčanov: «Držme sa pevne kresťanskej ľudovej strany!»

Kresťanskej ľudovej strany pevne držať sa má každý samostatný občan! Prečo? Kresťanská ľudová strana je politická strana ľudu, bez rozdielu jazyka a zamestnania. Není to stránka magnátov a grófov, ako o nej zlomyseľne píšú v novinách, známi, so socialdemokratmi spojení nepriateli kresťanstva. Že je to stránka ľudu, to je ľahko dokázať. Ľudová strana vydržovala po všetkých stranách shromaždenia nie magnátom a grófov, lež ľudu. Ľudová strana v jej shromaždeniach vyučovala nie grófov a magnátov, lež ľudu. Ľudová strana k samostatnosti a seba-povedomiu povzbudzovala nie grófov a magná-

tov. lež ľudu. Noviny vydávala tiež a vydáva ľudová strana nie k poučovaniu grófov a magnátov, lež ľudu. Z otroctva liberálov vyslobodila ľudová strana nie grófov a magnátov, lež ľudu. Notári, služnovci a iní úradníci zachodili predtým s ľudom ako s hovädom, Že je tomu teraz ináč, že náš ľud precitnul z dlhého spánku, že sa viac-menej vyzná v politike a vie samostatne myslieť, to je zásluha ľudovej strany.

Toto účinkovanie ľudovej strany nelúbi sa liberálom a neodvislým. Chceli by mať zas ľud zotročený, aby živoril bez všetkého práva, ako nerezumné stvorenie a keď sa mu tu nelubi, aby vyvandroval za široké more. Miesto vyvandrovaných dovedú si liberáli a neodvisliaci nových občanov z Haliče, vyumývajú, vyobliekajú ich na hranici, ostrižú im pajesky a v krátkom čase majú tu nových občanov, zeme-pánov a čo je hlavná vec, nových voličov liberálnych.

Nový rok hrozí nám záhubou liberálov a neodvislých. Brániť sa treba zavčasu proti tejto hroznej pliaže! Nech preto po všetkých krajoch a vo všetkých obciach sriaďujú sa samostatní občania. Všade, kde prebýva rod svoj milujúci a viere svojej verne oddaný ľud, nech ozýva sa v tomto Novom Roku: **Držme sa pevne kresťanskej ľudovej strany!**

Zošťátnenie škôl v Popráde.

O tomto predmete v 50-tom čísle «Kresťana» už pred rokom písal a dopisoval som sa dosť smutných vecí, ktoré teraz opakovať neidem — lebo ma srdce bolí, keď len na ne pomyslím! Nuž teda vlastne čo chcem — môže sa niekto pýtať — keď o tomto predmete zase písať idem, — či snáď tejto veci ešte není koniec?! Veru nie!

Predsa, ct. čitatelia, — aby ste vedeli — poviem vám čo ma pohlo ku písaniu o tomto predmete.

Je to 49. číslo novín pod menom «Tátra-vidék» v Popráde vychodiacich, z ktorých so žalostným srdcom som sa dočítal, že minister náboženstva a verejnej výučby všetky popradské školy z vážnych ohľadov štátnych už v roku 1911-tom na každý pád zošťátní. Ďalej medzi iným dopisovateľ týchto novín aj to oznamuje,

že ctené obecnstvo mesta Poprádu tento chýr zaiste s radosťou preplnene bere v známosť, záležitosť zoštátnenia popradských škôl teda už konečne raz k cieľu dojde.

V Popráde, ctení čitatelia. na tento čas je stvujúc už tri školy, trojakého vyznania viery, v ktorých 5 učiteľov účinkuje. Tieto školy mesto Poprád v smysle zákona roku 1868. vyneseného podporuje ročite, každú 800 korunami dovedna 4000 korunami.

Moja maličkosť, ktorý jakožto volakedajší popradský kaplán mal som dosť príležitosti oboznámiť sa s okolnosťami a pomerami popradských škôl sa týkajúcimi a preto sa za úplne oprávneného cítim, aby som o tejto ťažkej záležitosti jedno-druhé sdělil zas k povšimnutiu.

Ponajprv verejne sa tu osvedčujem, že keď už popradskí evanjelici a židia žiadajú zoštátnenie svojich škôl, dobre, my proti tomu nemáme nič, nech sa stane ich vôľa, ale my katolíci všemožným spôsobom protestujeme proti tomu, aby naše školy zoštátnili, lebo my sa vždy držíme toho starého hesla: «Čia je škola, toho je aj budúcnosť!»

Tamojší všeobecne milovaný duchovný pastier Georg Andreidesz praepošt a dekan farár, len ešte nedávno vystavil v Popráde s veľkým a neunaveným namáhaním zo zbierky a s veľkými útratami tak krásnu a krajinským zákonom v každom ohľade zodpovedajúcu a pre 2 učiteľské stanice moderne sriadenú školu, že veru mesto Poprád môže byť hrdé na ňu, tým viacej, že ona aj niektorým štátnym školám za vzor slúžiť môže. A teraz zrazu — ani čo by hrom bol uderil — prichádza ten strašný chýr, že minister verejnej výučby zo štátnych ohľadov za veľmi vážnu vec drží zoštátniť všetky popradské školy, teda aj katolícku školu.

Ak sa ešte dobre rozpamätať viem, dňa 2-ho novembra 1908. v Popráde mestský výbor vo svojom zasadnutí uzavrel, že — ponač rozpočet na rok 1909. asi 14.000 korún deficitu vykazuje — pre slabý hmotný stav mesta žiadnu náboženskú školu vic podporovať nebude, totižto, že od 1. januára roku 1910. konfessálnym školám dosavád asi 4000 korún dávanú subveociu, podporu vypovedá a že požiada ministra náboženstva a výučby, aby v Popráde štátnu školu založil.

Proti tomuto uzavretiu v ten čas, jako katolícka, tak aj židovská školská stolica zadala appelláciu na patričnom mieste. Na túto appelláciu prišla tá odpoveď, aby mesto školy do toho času podporovalo, kým sa zoštátnenie škôl v skutku neprevede.

Z tohoto vidno, že mesto jedine len preto žiadalo zoštátnenie škôl, aby sa zbavilo farchy, s ktorou ročite spojené bolo podporovanie škôl. To by som už teraz rád vedel, jako sa zrovnáva uzavretie mestského výboru v minulom roku vynesené s tým chýrom, ktorý nám dopisovateľ v novinách «Tátravidék» sdeľuje, že minister výučby za vážnu vec drží, aby sa v Popráde všetky školy zoštátnili. Asnád nezodpovedajú popradské školy tomu smeru a cieľu, ktoré štát od nich požaduje? Alebo dietky nevyučujú sa snád vo vlasteneckom duchu? Alebo to je ten vážny štátny ohľad. aby sme kroz našich predkov s veľkými obetami vystavené tradicionálne ústavy, školy, štátu jakožto molochovi, obetovali jedine len preto. aby sme sa oslobodili od farchy, s ktorou spojené je ročite podporovanie škôl?! Pekné to smýšľanie! Uzavretie výboru popradského je zrejším dôkazom toho, že spomenutý výbor nechce uznať to, že dľa hodnoverných dokumentov od časov Marie Terezie je mesto Poprád povinné platiť a nie podporovať školy, teda nie len subveociu dávať školám, lebo mesto Poprád zato regále atď. teda veľké výhody obdržalo. To povinné je mesto nie ako oni to hovoria v smysle zákona 1868., lež na základe starých, aj dnes právoplatných dokumentov. A to je veľký rozdiel!

Jedná sa teda o to: či mesto Poprád je povinné učiteľov platiť, alebo len podporovať! Táto súrna záležitosť je teraz práve pri ministeriume verejnej výučby a avidíme, ako rozhodne ministerium túto kritičnú otázku. Od toho bude závisieť, ministerstvo výučby ako si bude vykladať tie prastaré právoplatné dokumenty a či učiteľov napozatým mesto bude platiť, alebo či v smysle zákona 1868., Poprád školy len podporovať má.

Povázte si teraz, zvlášte vy ctení katolíci popradskí, polozenie vašeho o vás pečlivo pracujúceho duchovného pastiera! Keď sa nazdával, že po mnohom namáhaní za popradskú školu konečne bude mať pokoj, rázom prišiel

ten chýr, že popradské školy, teda aj katolícku školu, z vážnych ohľadov štátnych už v roku 1911. zoštátnia.

Je to skutočne volačo neobyčajného, že v mnohých mestách zvlášte na území spišskej stolice tak veľmi žiadajú si zoštátniť školy. Tu zaiste potajomne pracuje nejaká freimaurerská ruka. Proti tomuto modernému duchu a návalu bojovať treba už aj po niektorých obciach, lebo už aj tam nachodia sa takí, ktorým hlavu pomútili a ktorí všetkú bláženosť obce zo zoštátnenie škôl očakávajú.

Predsa čo toho môže byť príčinou, že naši ľudia tak veľmi oduševnení sú za zoštátnenie náboženských škôl?! Tuším: vyhasnutie viery zo srdca ľudských, chladnosť, nedbalosť, nesriadenosť, nedostatok kresťanského seba povedomia a nadovšetko neslýchaná lahostajnosť oproti všetkým katolíckym školám. Z tadiaľ pochádza potom aj to, že našou nesriadenosťou sami ženeme vodu na mlym našich nepriateľov, ktorí mnohorozy i hnusným pôdvodom školy zoštátnujú.

Do roku 1868. v našej vlasti ani nebolo iných škôl ako tie, ktoré rozličné konfessie udržiavali. Ba veru aj dnes, čo sa týče počtu štátnych škôl, štát pozadku kulhá. Aj dnes najväčšiu čiastku škôl udržiujú konfessie. Od roku 1868. liberálni ministri výučby ani nemali veľkej starosti o to, aby nové školy stavali. O veľa viac dbali o to, aby jestvujúce náboženské školy prešli do majetku štátu. Viac než polovica terajších 2153 štátnych škôl — tak to čítam v sosite Katolíckej Ludovej Jednoty — boly pôvodne náboženské školy, ku ktorým sa štát často veru nie najčestnejším spôsobom dostal. Keď niektorá cirkev nevládala znášať farchy, alebo ešte viac, keď sa podarilo niekoľkým ľuďom hlavu pomútiť, štát pod titulom, že dáva peniaze škole, vyhlásil ju za svoju. Prívrženci zoštátnenia všetkých konfessionálnych škôl — jakými boli, ba aj sú dvaja popradskí katolícki učitelia, ktorí v minulom roku dňa 15-ho novembra na školskom zasadnutí jednali tak nekatolícky a pohoršlive, že hlasovali za zoštátnenie škôl a ešte aj podnes hlásajú najviac ten argument (dôvod), že štát dáva podporu náboženským školám, školy preto nech sú vlastnosťou štátu.

Štát nech plní svoje povinnosti — hovoria oni — nech stavá školy kde takých niet a cirkev tiež nech plní svoje úlohy. Ale najlepšie a najspasonosnejšie hy bolo, čo aj má byť, aby jako štát, tak aj cirkev spojenými silami jedon druhého podporovali a blaho ľudu napomáhaly.

A takto prišiel som ku tej vážnej otázke: čo bude s popradskou rímsko-katolíckou školou v tom páde, keď sa len evangelické a židovské školy zoštátnia, keď mesto doterajšiu subvenciu školám viacej dávať nebude a na jaký spôsob bude ju možno i na ďalej udržať? Veľká otázka, ktorú rozriešiť je nie malá úloha!

Doteraz tak bolo, že mesto Poprad rímsko-katolícku školu, totižto 2 učiteľov ročite po 800—800 korún dovedna 1600 korunami podporovalo, ostatné do 1000 korún chybujúce peniaze pre plat učiteľský po 200—200 korunách platila rímsko-katolícka obec z učebného poplatku.

Na budúci rok — ako vieme — už nebude viac možno učebný poplatok inkassovať a štát dľa listu učiteľského platu (tanitói dijlevél) tým dvom učiteľom ku platu len po 200—200 korunami prispeje; otázka teda je, odkiaľ zakryje popradská rím.-katolícka obec okrem platu učiteľov ešte aj iné školské, ročne asi 400—500 korún obnášajúce, alebo nepredvídané výdavky?

Ja myslím, že s dobrou voľou a s oduševnenou obetavosťou nielen môže, ale aj musí sa udržať popradská rímsko-katolícka škola ako aj inde, asíce na ten spôsob, keď veriaci, ku príkladu na miesto doterajšieho učebného poplatku odania seba samých, totižto keď sa medzi veriacimi repartícia na 3 triedy urobí, ako to aj po iných obciach býva, týmto spôsobom veriaci buďto viac, alebo menej platí budú na školské ciele a potreby a udržia svoju školu. Len že na to niektorí môžu povedať: v Poprade je málo domov a tým menej katolíckych hospodárov, čo je aj pravda, lebo popradská rímsko-katolícka obec z väčšej čiastky pozostáva len zo samej nádenickej a robotnickej triedy a títo poslední neplatia daň (porcie) dľa zákona teda na nich daň vyhodíť nemožno.

Druhý spôsob, dľa ktorého by sa mohla rímsko-katolícka škola udržať, záležal by v tom, aby daň vyhodila sa na manželské páry. Tento

návrh zase tým podvracajú, že by to dobré aj bolo, len že zase tých, ktorí by v reštancii zostali, nebolo by možno cestou vrchnosti alebo právom prinútiť, aby reštancie svoje zaplatili.

Teda ako vidíme, je to smutné polozenie, ktorému roku 1911. v ústrety hľadí rímsko-katolícka škola v Popráde.

Čo si má počať tamojší duchovný pastier? Jedna okolnosť oduševňuje a v sladkej nádeji udržiava ho a to je, že náš vremlilovaný arcipastier najdôstojnejší pán biskup spišský Alexander *Pávvy* uistil ho v jednom prípise, že popradskú rímsko katolícku školu na žiadan pád zoštatniť nedovolí. Tisíc násobná vďaka a chvála buď jeho excellencii za toto hrdinské jeho vyslovenie sa, že popradských veriacich svojich neopustí a bez podpory nenechá. Pri tom ale popradská cirkevná obec nech nečaká na to, aby osvietený pán biskup všetko pre ňu obeťoval; má on dosť škôl v biskupstve, o ktoré dľa možnosti tiež sa mu starať treba.

Teda čo má robiť cirkevná obec poprádska?

Staré porekadlo zneje: «pomáhaj sebe človeče, aj Boh ti pomôže!» Tu je Katolícka Ludová Jednota, ktorá práve z tej príčiny sa utvorila, aby drúžili a spojili sa všetci katolíci k obrane našej svätej viery a akýchkoľvek záležitostí verejného života, nasledovne aj k obrane našich katolíckych škôl, ktoré prítomne nachodia sa vo veľkom nebezpečenstve.

Katolícka Ludová Jednota mala by byť snáď tá ostatná na nepriehladnom mori tohoto života plávajúca a spolu ratujúca doska, skrze ktorú by sa snáď táto škola i naďalej udržať dala. Ludová Jednota v Popráde spočíta teraz vyše 200 údov, či by snáď nebolo možno týchto údov odaniť každého týždne 10 halierami, ktoré by každý úd na školské ciele a potreby platil a ktoré peniaze by každý týždeň alebo každý mesiac vodcovia skupenín od údov sinkassovali a pod prísny dozorstvom miestnemu správcovi oddali?!

Týchto 10 halierov je tak malá summa, že to aj ten najchudobnejší robotník s radosťou dať môže, nadevšetko keď vie, že tými svojimi haliermi svoju vieru a svoju katolícku školu podporuje, do ktorej školy aj jeho dietky chodia sa učiť Boha poznať. Pravda, kto nechce, ten sa aj pri tejto maličkosti v hlavu škrábe.

kto ale jednostajne chce len vzdychať a horekovať, kto aj napozatým len za pecou a v matrike vyznávať chce svoju vieru, tomu sa aj toto mnoho bude vidiť. O takých ozaj ani veľa nedbáme. Katolíkov len dľa mena ani nepotrebuje a takých je dosť aj v Popráde. My potrebujeme len smelých, odhodlaných ku práci za katolíctvo a nadevšetko takých, ktorí sú hotoví bojovať za katolícku školu.

Aby som sa ale ku veci vrátil, povedám, jedon úd by platil týždenne 10 halierov, ročite to robí 5 korún 20 hal., 100 údov by takto ročite platilo 520 korún a 200 údov 1040 korún. Jak veľká summa a to všetko len z halierov, čo by nikto nepocítil. Tu ale zas možno najdu sa takí, čo povedia: prečo ja, ako chudobný mám tiež po 10 halierov platiť, ako ten bohatý? Tomu sa však tiež dá odpomocť. Povedzme si, ustálili by sa tri triedy, jedni by platili po 10 hal., druhí po 15 hal. a ostatní po 20 halierov týždenne. Ja myslím, že by tento spôsob našemu označenému cieľu najlepšie zodpovedal. Rozmýšľajte nad týmto vy poprdskí veriaci, či by nebolo dobre, ako to ja povedám k udržaniu katolíckej školy halierovú daň vyhodíť na údov Jednoty. Pravda, z počiatku by to veľmi ťažko šlo, potrebná je k tomu veľká trpezlivosť, odhodlanosť a sriadenosť a nadevšetko zo stránky miestneho správcu a vodcov skupenín veľká obetovavosť, jedným slovom takmer vojenská regula. Ja to za najlepšiu prostriedok držím katolícku školu udržať skrze miestnú Ludovú Jednotu.

Konečne zapamätajte sa ešte raz túto výpoveď: «čija je škola, toho je aj budúcnosť!» A ak dakedy, tak teraz je tu ten najsvrchovejší čas, aby sme školy z našich rúk nevy pustili, lebo tým odhadzujeme od seba našu najpevejšiu zbraň. Teraz sú školy ešte v našich rukách, neodávajme ich nikomu, bo farchy pri nich v budúcnosti len my budeme znášať osoh z nich ale budú mať naši nepriateli, ktorí si za cieľ svojho života vytýčili naše porazenie a spohanšenie Uhorska.

Teraz ale končím moje riadky tým krásnym heslom našej milej Jednoty: «*Brániť naše školy, ako zrak našich očí, budúcnosť našich milých dietok a náboženstva!*»

Ján Viecha

majorský duchovný správca.

Shromaždenia Jednoty Katolíckeho Ludu.

Na minulý rok 1909. s uspokojením hľadieť môže každý verný Jednotár. Veď v tom roku pribudlo nám členov viacej ako ktorejkoľvek organizácii v krajine. Nad obrovskými úspechami Katolíckej Jednoty neslobodno ale uspať našim horlivým katolíkom. Neslobodno to robiť, zvlášte v tomto uovom roku.

Žijeme totiž časy v každom ohlade veľmi neisté. Vyzerá to tak, ako keby opraty krajiny zas mali do rúk dostať naši urputní nepriateli: liberáli, freimaureri a nenasýtené židovstvo. Čo to znamená, to všetci vieme z vlastnej trpkkej zkušnosti. Proti tomuto nebezpečiu treba sa organizovať katolíkom po celej krajine. Nech preto cieľom utvorenia Katolíckej Ludovej Jednoty vydržiavajú sa shromaždenia v každú nedelu a sviatok a v každom čase slobodnom. Veľ je svrchovaný čas ku práci!

Posledné dni vydržiavané boli shromaždenia v nasledujúcich obciach:

Bajcs (st. Komárom), **Mosonszentandrás**, **Szilágyi** (stol. Bács), **Bicske** (stol. Fejér), **Vilány** (stol. Baranya), **Mehala** (stol. Temes), **Kerény** (stol. Bács), **Nyalka** (stol. Győr).

Hor sa milí bratia katolíci v prešporskej, nitrianskej, tekovskej, trenčianskej, liptovskej, oravskej, spišskej a zemplínskej stolici! Zástava Katolíckej Ludovej Jednoty v tomto roku nech veselo veje vo všetkých vašich obciach. Keď aj v tomto roku sdvojnásobní sa počet terajších členov našich, bude to pre nás všetkých, ako vám to úprimne prajeme: *Šťastlivý nový rok!*

POLITICKÉ CHYRY.

Porady kresťanskej ludovej strany snemovej.

Kresťanská ludová strana snemová v pondelok 27. decembra večer vydržiavala poradu vo vlastnom kruhu. Porade predsedal gróf Aladár *Zichy* a súčasťnili sa na nej všetci v Budapešti meškajúci krajinskí vyslancovia kresťanskej ludovej strany. Jediným predmetom porady ol prípis Justhovskej strany cieľom vyslania jedného

člena do 21. výboru snemového cieľom zostavenia adresy na jeho veličenstvo kráľa v záležitosti samostatnej banky. Porada kresťanskej ludovej strany uzavrela, jednohlasne, že do spomenutého výboru snemového žiadneho člena nekandiduje. S tým zakenčila sa porada. Vyslancovia kresťanskej ludovej strany ešte cez dlhší čas rozhovárali sa o politickom rozpoležení a vo vyslaneckých kruhoch ludovej strany panuje vôbec tá mienka, že pokusy liberála, designovaného ministerpredsedu Ladisla a Lukácsa nepovedú k žiadnému prajnému výsledku.

V útorok 28. decembra držala kresťanská ludová strana poznove poradu, Na tejto porade zarovnak predsedal gróf Aladár *Zichy*. Krajinskí vyslancovia kresťanskej ludovej strany pretriasali v prvom rade terajšie rozpoležení politicke, za tým cieľom tlumočenia novoročného blahoželania vodcovi katolíkov Uhorska a kresťanskej ludovej strany, hlavnému tovarníkovi grófovi Ferdinandovi *Zichy*-mu, v mene strany vyslaný bol krajinský vyslanec Edmund *Beniczky*.

Za vonkajších členov kresťanskej ludovej strany prijatí boli: Ludvik *Balics* (Győr), Michal *Gollovitz* ml. (Budapest), gróf Eugen *Pongrácz* (Budapest), dr. Desider *Bayer* (Budapest) a Ján *Bartos* (Budapest).

K politickému rozpoležení.

Audiencie grófa Khuen-Héderváryho a Ladislava Lukácsa, minulého týždňa vo Viedni zakončily sa tým, že za ministerpredsedu novej vlády designovaný bol starý liberál od kosti a nekďajší finančný minister Ladislav *Lukács*. Ministerpredsedu by sme teda už mali a aby sme celkom novú vládu dostali, chýbajú nám len ostatní ministri. Designovaný ministerpredseda začal preto už hneď cez sviatky verbovať ministrov dľa jeho chuti. Radil sa s Justhom a s jeho stranou, ponúkal ministerské stolce Kossuthovcom, klopal na dvere ešte aj u vodcov ústavnej strany. Kresťanská ludová strana s Lukácsom ani len do reči sa nepustila. Vzdor tomu ale, že Lukács Justhovcom a Kossuthovcom hory doly, ba ešte aj mesiačok z neba sľuboval, porady jeho zdá sa nevedly k úspechu. Išiel teda Lukács zas na audienciu ku jeho veličenstvu a po novom roku dozvieme sa istotne z akých ľudí bude zostavená tá nová liberálna vláda v Uhorsku.

Zo snemovne.

Krajinská snemovňa vyslancov v útorok 21. decembra vydržiavala zasadnutie, na ktorom Ludvik Holló z Justhovskej strany predostrel návrh v záležitosti samostatnej banky a upravenia prípisu na jeho veličenstvo kráľa. Hollóv návrh prijatý bol 133 hlasmi proti 89 hlasom, pri škandaloznom vystupovaní vyslancov Justhovskej strany neodvisliakov.

V útorok 28. decembra krajinská snemovňa vyslancov vydržiavala posledné zasadnutie a odročila sa po rozriešenie panujúcej krízy politickej.

Poklona pastierov v Bethleme.

Z CUDZOZEMSKA.

Pohrab belgického kráľa. Nový kráľ belgický.
Vo stredu dvaadvadsiateho decembra predpoludním pochovali zosnulého kráľa Leopolda II. Pred deviatou hodinou shromaždili sa v kráľovskom paláci v Bruseli zástupcovia cudzozemských panovníkov, ministri senátori a vysokí hodnostári. O desiatej hodine doviezol sa sem knieža Albert a pomodlil sa pri rakve. Onedlho na to prišiel mechelnský arcibiskup v sprievode belgických biskupov a začaly sa pohrabné obrady. Osemnásť poddôstojníkov nieslo umrléiu truhlu, ktorá pokrytá bola kráľovským pláštom, na truhle bola kráľovská koruna. Na uliciach, cez ktoré pochod tiahol, stály zástupy obecnstva a na oboch stranách ulíc stálo vojsko v radoch. Všade horely lampy, pokryté čiernym závojom. Pred umrlím vozom šlo vojsko, za ním knieža Albert, zástupcovia panovníkov, medzi nimi aj arciknieža Leopold Salvator a rumunský dedič trónu. Pochod tiahol do chrámu sv. Gudule. Po smútočných službách Božích tiahol pochod do Laekenu, kde mrtvé telo kráľa Leopolda uložili na večný odpočinok v jednej bočnej kaplnke laekenského chrámu, vedľa rakiev kráľovny a dediča trónu, ktorí už dávnejšie zomreli. Dcéry zosnulého: knažna Lujza, Štefania a Klementína odprevadily svojho otca na tejto poslednej ceste. Po pohrabe napísali zápisnicu, ktorú barón Goffinet a laekenský mešťanosta podpísali. — Knieža *Albert*, vnuk zosnulého kráľa a dedič belgického trónu vo štvrtok 23. decembra složil prísahu na krajinskú ústavu pred oboma snemovňami zákonodarstva a s tým zaujal kráľovský trón belgický. V trónnej reči osvedčil sa, že pokračovať chce v práci za hospodársky vývin krajiny. Spomenul ďalej, že Belgicko musí iný smer naraziť, jestli chce plniť tie povinnosti, ktoré mu pokrok veku predpisuje a že v každej jeho činnosti bude ústavné práva krajiny mať pred očami. Reč kráľa Alberta urobila dobrý dojem a vyzvala veľké oduševnenie. Socialdemokrati probovali pokaziť slávnostnú naladu, rozhodili medzi obecnstvom tlačený manifest, v ktorom podnecovali ku založeniu sociáldemokratickej republiky. Ale obecnstvo nedalo sa zachvátiť a pripravilo kráľovskému páru skvelú ováciu privolávajúc mu na slávu, kým len kráľovský pár nevyšiel na balkón, aby sa za ováciu srdečne poďakoval.

BESEDNICA.

Vianočná príhoda.

Bol Štedrý večer. Pod vianočným stromkom v dome doktora Černého ozývala sa radosť detí. Nie div, veď im Ježiško priniesol mnoho pekných vecí do daru. Ukazovaly ich otcovi a matke, radostne pri tom poskakujúc:

— Jaj, aká je to potešená knižka! — zvolala

osemročná Marienka. — Ludmilka kupcovi dozaista takej nedostane! Vravela, že by tiež najradšej mala knižku s obrázkami a otecko jej povedal, že je ju snád Ježiško priniesie.

— Kto vie, či jej nedonesie krajšiu, ako tvoja — mienila matka — ale by si jej preto nezavidela?

— Oj nie, mamuška moja, nezavidela by som jej. Ba dopriala by som aj Boženke Kyselovie, aby ju Ježiško niečím obdaroval; ona sa ale obáva, že nedostane ničoho.

— Ach, nuž keď je tam bieda! — riekla pani doktorka.

— Nuž, a preto Boženka nič nedostane? — divil sa Karolko. — Nuž a či ta, kde je bieda, Ježiško nechodieva?

Pani doktorku táto otázka priviedla do rozpakov. Doktorové deti totiž dosiaľ pevne verily, že k nim Ježiško na Štedrý večer preto prichádza a dary im prináša, že boly dobré.

— Áno, Ježiško skutočne často tam prichádza, kde je nůdza — vstúpil do reči doktor — ale on aj často deti zksuje, či budú dobré i bez darov. Veď im on to neskôr hojnejšie vynahradí.

— Tedy by nás nesmelo mrzeť, keby sme ničoho nedostaly? — zpytoval sa Karolko.

— Pravda že nie!

— Nuž a vy otecko ste vari tiež dakedy od Ježiška ničoho nedostali? — pýtala sa Marienka.

— Ja som veru, deti moje, zriedka kedy dostal — riekol otec. — Vždy sa rozpomínam, ako smutno mi bolo raz na Štedrý večer — dnes je tomu už dvadsaťpäť rokov — vtedy bola moja drahá matka, vaša stará mať na smrteľnej posteli.

— Ach! — zvolaly deti a vtedy k vám Ježiško neprišiel?

— Nebol som ani doma, deti moje. Afe počkajte, porozprávam vám, ako sa mi vtedy vodilo a presvedčíte sa, že na svete sú aj šlachetní, bárs aj chudobní ľudia.

Deti zatichly a doktor začal rozprávať:

«Viete už, deti moje, že moji rodičia boli chudobní. Nikdy si ani nepomysleli, že by ma mohli doškôl dať, ale náš šlachetný pán farár radil otcovi, aby ma do škôl dal, sľubujúc, že pre mňa urobí, čo bude môcť. A skutočne, nie len, že ma sám podporoval, ale získal mi v hlavnom meste aj iných dobrodinco, ktorí ma štedre napomáhali.

Pravda, že pri tom aj moji rodičia museli sa pre mňa namáhať a sebe od úst odtrhať. Po štyroch rokoch zomrel mi otec a bolo ešte horšie. Pomáhal som si vyučovaním detí v majetnejších domoch, aby som od matky nemusel toľko pýtať a každý halier som si zachránil. Domov som len na veľké vakácie chodieval, lebo na to, aby som i na sviatky vianočné mohol ísť domov, som nsmel ani pomysleť. bárs sa mi ako žiadalo. Nemal som na cestu peňazí.

Tak prišiel posledný rok môjho študovania na gym-

náziame. Blížily sa vianoce, ale ja som sa im tak netešil, ako moji kamaráti, lebo som mal i teraz ostať v meste, vzdialený od drahej matky, ktorá sa na mňa s láskou rozpomínala, ako i ja na ňu. Tak sa priblížil Štedrý deň.

Tu som dostal list. Súseďa mojej matky mi na známosť dávala, že by som bez meškania prišiel domov, lebo že mi matka nebezpečne ochorela. Naľakal som sa náramne a hneď som sa aj na cestu chystal. Spočítal som si peniaze a myslel som si, že mi ich práve dosť bude na železnicu.

Ale ako som sa zlakol, keď som prišiel na stanicu, vlak odpoľudňajší bol drahší a mne chybovalo niekoľko halierov. Čo som si mal počať? Aby som išiel k niektorému známemu si požičať, k tomu už nebolo času. Rozhodol som sa naraz: umienil som si, že nepojdem až na poslednú stanicu, ale že na predposlednej stanici sosednem.

Na železničnú kartu po tú stanicu som mal. Ostatnú časť cesty som chcel prejsť pešo, bárs aj v noci, len aby som došiel ešte ku svojej drahej matke.

Ale nádej ma sklamala. V Pešti bolo sice pekne, ale ešte som neprišiel vlakom ani na polovicu cesty, keď sa začal hustý sneh sypať, ktorý vietor smetával do veľkých zámetov. Čím ďalej vlak išiel, tým bolo snehu viac. Vlak sa nám preto oneskoril temer o celú hodinu.

Stanica, po ktorú som mal zaplatené, leží pri malom mestečku. Keď som vyšiel z nádražia, metal mi prudký vietor do tváre zamrznutý sneh. Brodil som po snehu až po kolená a bol som celý ukonaný, kým som došiel do mestečka. S hrúzou som videl, že sa v takom čase nemôžem na tak ďalekú cestu pustiť, lebo by som bol ani cesty nenašiel a iste by som bol zabľúdil a niekde v poli zahynul.

Nebolo inej pomoci, musel som v mestečku zostať, ale kde? Nepoznal som tam živej duše a aby som bol išiel do hostinca na nocľah, na to som nemohol ani pomysleť, lebo som nemal k tomu ani haliera.

Prešiel som niekoľkými ulicami, videl som osvetlené obloky v domoch, počul som z príbytkov veselú vravu, ale nikde neopovážil som sa vojsť.

Túlajúc sa tak mestečkom, zašiel som do bočnej uličky, kde stály len malé domky. Zastal som pred edným z nich. Bolo v ňom ticho, ale obloky boli osvetlené. Zdalo sa mi, akoby ma niečo k tomu domku ťahalo. Bojaziivo som zaklopal a hneď mi otvorili.

Vošiel som do malej, ale čistej izby. Staršia žena, prívetivej tváre, s podivením sa zadívala na mňa a pýtala sa, koho hľadám.

Jej prívetivosť zbavila ma hneď rozpakov. Povedal som jej na krátko, aká nehoda ma potkala a prosil som ju, aby mi dala prenocovať.

— Vďačne — riekla ochotne a pokračovala — ani sa mi nesnívalo, že budem mať na Štedrý večer toľko hostí. Hľa, už sú tu dvaja.

Ešte len vtedy som zbadal dvoch chlapcov, ktorí ticho sedeli za stolom. Cez deň chodili s Betlehemom. Potom ich zastihnul tento škaredý čas, sotmilo sa a báli sa ísť domov, bárs aj nemali ďaleko. Táto milá žena našla ich plačúcich na ulici a pojala ich k sebe.

Aj mňa sa vypytovala, kto a odkiaľ som. Potom mi predložila večeru, tušiaca, že po dlhej ceste som vyhladnul a veru sa nemýlila. Už mi dávno tak nechutilo, ako u tej dobrej ženy.

O chvíľu postlala chlapcom na zem, a my sme sa ešte ďalej shovorávali. Keď som jej všetko vyrozprával, riekla:

— Moje dieťa, takto by ste sa dlho domov nedostal. Musel by ste čakať až do bieleho dňa, aby ste snáď niekde nezabľúdil a ako by ste sa zmoril v tom snehu! Radšej choďte s vlakom, ktorý ztadeto odchádza o siestej ráno a budete doma za chvíľu, beztak túžite za matkou a ona za vami.

(Dokončenie nasleduje.)

CHYRNÍK.

Všetkým cteným dopisovateľom, čitateľom a čitateľkám «Kreštana» srdečne prajeme šťastlivý Nový Rok!

Vianoce jeho veličenstvo kráľa. Jeho veličenstvo kráľ dorazil do Wallsee 24. decembra predpoludním a vianočné sviatky strávil v rodinnom kruhu arcikňažny Marie Valerie. V nedeľu popoludní jeho veličenstvo odcestoval z Wallsee a navrátil sa do Viedne.

Pápežské vyznačenie grófa Ferdinanda Zichyho. Jeho svätosť Pápež Pius X., vodcu katolíkov Uhorska, hlavného tovarníka, grófa Ferdinanda Zichyho z príležitosti jeho jubilea vyznačil radom sv. Silvestra. Tomuto vyznačeniu tešia sa zaiste všetci katolíci Uhorska.

Chýry z arcibiskupstva ostrihomského. Ponevác deň sv. Silvestra padne v tomto roku na deň piatočný, v ktorom zakázané je požívanie mäsitých pokrmov, kardinál knieža primas Klaudius Vaszary u jeho svätosti rímskeho otca vyprostredkoval dispenciu, v smysle ktorej v piatok 31. decembra v deň sv. Silvestra, požívanie mäsitých pokrmov dovolené je na území arcibiskupstva ostrihomského.

Chýry z biskupstva košického. Michal Krajník, rektor košického semenišťa, jeho veličenstvom kráľom na predlohu osvieteného pána biskupa vymenovaný je za kanonika. Vymenovaniu tohoto veľazaslúženého muža, ktorý cez 40 rokov bol správcom semenišťa a vychovateľom duchovenstva, teší sa celé biskupstvo ko-

Nech vám slúži na známosť,

že prott náche, zachrypnutiu a zašlajmovaniu zvlášte vitečný liek je Fellerov Elsafluid. Ktokoľvek trpi na bolenie pŕs a hrdla liek tento utišuje kašeľ a občerstvuje trpiaceho. Tact an próbu 5 korún. dva tucty 8 kor. 60 hal. posielala franko lekárnik Feller Stubica, Kostolná-ulica č. 18. (záhr. stol.)

šické. — Mimoriadnou slávnosťou odbavovaný bol v Košiciach sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Marie. V tento deň po 137 rokoch z dlhého spánku k novému životu vzbudený je spolok blahoslavnej Panny Marie v gymnáziume praemonštratských kňazov. Slávnosť túto pod vodcovstvom profesora dra Ludvika Kovács 7. decembra veľkolepe odbavovali žiaci vyššieho gymnázia. — Simon *Miklusicz* profesor náboženstva pri hlapnej reálke založil marianskú kongregáciu, do ktorej sám dr. Engelbert *Mázy* hlavný direktor košického okresu 8. decembra slávnostne prijal žiakov spomenutej reálky. — Ondrej *Kozora* praelát kanonik pre kostol mnišiek Uršuliniek utvoril mariansku kongregáciu a tiež 8. decembra slávnostne prijal do nej dievčence robotníckej triedy. — Sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Marie slávnostne odbavovali aj v katolíckom spolku tovaryšskom. Na slávnosti tejto prítomní boli: osvietený pán biskup dr. August *Fischer-Colbrie*, praelát dr. Melchior *Takács*, jeho excellencia dr. Eugen *Bercelly* a početní poprední mužovia verejného života katolíckeho. — Boboslovci košického seminára na pamiatku 25-ročného biskupského jubileuma sv. otca Piusa X. usporiadali 11. decembra peknú slávnosť, na ktorej účasť brali: osvietený pán biskup, vojenské a mestské notability. — Košický patronáž katolícky veľmi sa zmáha; o práci mužských priemyselníkov v patronáži 5. decembra peknú prednášku držal kaplán barón Julius Jósika. — *Zemplénavásárhely*. Farár Ludvik *Kristof* a gréc.-kat. duchovný Ján *Szlu* utvorili tu Jednotu Katolíckeho Ludu s 250 členami. — *Varannó*. Tunajší kláštor nekďajších Paulinov, ktorý bol vlastnosťou prešovského biskupstva, osvietený pán biskup dr. August *Fischer-Colbrie* kúpil za 20 tisíc korún a tento cirkevný majetok vyslobodil tak zo židovských rúk, do ktorých sa mal dostať. Tento veľkodušný skutok veľkú radosť spôsobil v meste a po celom okolí. Katolícke obecnstvo ale ešte viacej potešilo sa tomu, keď sa dozvedelo, že osvietený pán biskup do toho kláštora zaprovaď mnišky, ktoré vychovávať majú dievčence a ktorým spolu sverená má byť opatera chorých duchovných na odpočinku.

Chýry zo Spiša. Jozef Hübel z Letanovic do Ružomberka preložený je za kaplána. — Ružomberskú faru spravovať má teraz namiesto Fischera tamojší kaplán Malinay. — Náš osvietený pán biskup dr. Alexander Párvy v svojom 24-tom obežnom liste vrele odporúča časopis: «Sv. Adalbert». Spolu nariaduje, aby sa na organitsko-učiteľské stanice len takí volili, ktorí aj kantorský diplom majú. V 25-om obežnom liste hovorí o podporovaní katolíckej tlače a vyzýva svojich kňazov

aby v daktorú nedeľu k tomu cieľu offeru sriadili. — Jozef Vojtiček farár v Zakamenom-Kline (Orava) vymenovaný je za úda spišskej svätej stolice. — V susednej polskej Ščavnici veľmi zúri tyfus, už 15 mužov zomrelo. — V Novej Lubovni už 41 a v Jakubjanoch už 37 deti zomrelo na šarlach. — V Hollólmnici zastrelil sa 87-ročný Michal Ádám. Nešťastný by už aj tak len krátky čas bol žil. Bez viery je veru ťažko znášať nepríjemnosti staroby. — V mesiaci novembri odviezli z našej stolice do iných krajov Uhorska 195 kusov rožného statku a 8 ošipaných, do cudzozemska ale 59 kusov rožného statku, troje oviec a 101 ošipaných; z cudzozemska priviezli k nám 15 kusov rožného statku. — V Levoči, v Kézmarku a v Poprade budú od terašia sudy značiace úrady, dôchodok patrí mestám. — Toporský konsum kúpil od jedného židovského krčmára dom za 8000 korún. — Toporskí katolíci. trebárs je ich len málo a pri tom sú ešte chudobní, predsa 1000 korún obetujú na opravenie svojej katolíckej školy. Nejedni katolíci by sa veru od nich mohli učiť obetivosť. — V Magure dňa 23. decembra dáž padal. Vianoce byly čierné.

Chýry zo Šárisa. *Prešov*: Katolícki učitelia šáriskej stolice 2. decembra vydržovali riadne ročné shromaždenie, na ktorom prítomní boli: Baltazár *Semsey* hlavný župan stolice, praelát Ondrej *Hodobay*, dr. Julius *Tergina* kráľovský žkoldozorca a mnohí iní. Osvietený pán biskup dr. August *Fischer-Colbrie* zahatený súc v osobnom súčasnení sa, shromaždeniu poslal telegrafické pozdravenie, ktoré pri oduševnenej nálade prítomných shromaždeniu oznámll praepošt, vicedekan a mestský farár Adalbert *Zaborovszky*. Po zahájení shromaždenia, pri všestrannej zaujatosti o katolíckej kultúre slávnostnú reč držal Ján *Kurimszky* farár zo Szinye. Po odparentovaní Ondreja *Pletényiho* zakladateľa spolku, katolícke učiteľstvo blahoželanie vyslovilo grófovi Ferdinandovi Zichymu z príležitosti 80. výročitého dňa jeho narodenia. Karol *Petz* prešovský učiteľ katolícky konečne držal prednášku o kresťanskom socializme. — Katolícky kruh Rákócziho 28. novembra usporiadal hudobný večierok, na ktorom Karol *Agoston* kňaz a bývalý profesor katolíckeho gymnázia držal prednášku o práci robotníkov. — Spolok šáriských gazdov 29. novembra cez poludnie vydržieval jasenné shromaždenie, na ktorom predložený bol rozpočet na budúci rok. Popoludni vydržované bolo shromaždenie poľnohospodárskej ochrany dobytku a ťakov. — V Spolku katolíckych tovaryšov 8. decembra držal prednášku dr. Mlkuláš *Töttössy* predseda katolíckeho spolku tovaryšského budapeštianskeho. — V nastávajúcom roku, domové prie-

**Neváhajte, keď vás hlava
bolí lež potrebujete hned**

Beretvás-pastille

ktoré za desať minút zastavia najtuhšs
migrén-hlavy bolenie. — **Cena K 1.20.**
Lekármi odporúčaný liek.

K dostaniu v každej lekarni!

Dorába Tomáš Beretvás, lekárnik Kispest.

Pri 3 škatulkách
zasielka franco..

myseľníctvo, pletenie košov a iné ošožné práce prevedené bude v obciach: *Magyarlaszlanicza*, *Zboró*, a *Roskovány*. Ministerstvo orby venovalo k tomuto cieľu 2800 korún. Stoličný gazdovský spolok zas v 22 obciach vydržiava prednášky. — *Szinye*: Margareta *Pribicsko* tunajšia poštarica, preložená je do obce *Mezőzombor*. — *Kajáta*: Emil *Tokár* tunajší notár zasnúbil si slečnu Mariu *Hortulányi*, dcéru Ondreja *Hortulányi*ho statkára prešovského. *Nagybadna*: Tunajší neunávene horlivý farár Ján *Ivaneczky* radca biskupskej svätej stolice vymenovaný je za titulárneho kanonika. Vyznačenia tohoto účastným stal sa v každom ohľade veľazaslúžený pracovník vo vinici Pána, ktorý nielen že na chudobnej fare cez 28 rokov na blahu svojho ľudu neustále a v tichosti pracoval, lež čo si od úst usporil, z toho vo filialke svojej *Kőszeg* s 20.000 korunami utvoril novú faru a krem toho na podporu chudobných a cirkevné záležitosti veľkodušne obetoval 10 tisíc korún.

Košická nemocnica. Právomocenský výbor mesta Košice minulý týždeň na svojom vydržiavanom valnom shromáždení zaoberal sa so záležitosťou novej nemocnice, ktorú mesto s nákladom 600.000 korún chce postaviť. Na túto nemocnicu stolica abaujská 150.000 korún už odhlasovala. Na nemocnicu mesto Košice ponuklo 350.000 korún a uzavrelo, že ešte chybujúcich 50.000 korún bude prosiť od ministerstva vnútra.

DOPISY.

Horný Sileš (Nitr. stol.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľactený Pán Redaktor!

Prosím o uverejnenie tohoto dopisu v našom mílom «Krešťane».

Práve zakončený 1909. rok bol pre nás hornosilešských farníkov opravdive rokom požehnania a radosti. Dostali sme v ňom horlivého duchovného otca pre našu farnosť v osobe pána Jána *Jakabovič*, rodáka malženického, ktorý za jeden jedinký rok viacej previedol u nás, jako mnohí farári po iných farnostach cez celý jejich život.

Očistil nám kostol, vymaloval nám oltár, on sám bez všetkej cudzej pomoci, zadovážil pre náš chrám Boží sochu sv. Antona Paduanského v cene 100 korún, ktorú sochu obetovala na jeho prosbu nášmu chudobnému kostolu ďaleko až v Rešici bývajúca, ale zo Sileša pochádzajúca nábožná kresťanská rodina *Bezdeková*

na vďak za takrečeno zázračné uzdravenie jej jedinej dcérušky Anky, ktorá na prímluvu sv. Antona Paduanského náhle vyzdravela zo smrteľnej nemoci klopania srdca, keď jej už ani lekári netrúfali. Potom nám zadovážil utešené sochy najsvätejšieho Srdca Ježišového a prečistého Srdca Panny Marie v cene 470 korún, tak krásne, jakých na celom našom okolí neni. Na tento cieľ obetoval náš milý roďák a obyvateľ Nitraserdahelyský tiež 100 korún a ostatná summa sa sossbierala z veľkodušných darov našich farníkov. Musím poznamenat, že náš ľud je chudobný, ale veľmi obetivý najmä ale na chrám boží by obetoval aj posledný svoj halier. Čoho dôkazom je to, že pred 17 rokmi bez všetkej pozostávajúcej dlžoby s veľkými námahami postavil si nový chrám boží, ktorý onedlho ozdobil s krásnou dlažbou, pred štyrma rokmi objednal si nový organ v cene 2400 korún, ktorá summa takrečeno za dve nedele bola sossbieraná, kdežto inde za dlhé roky sa skladajú ináč bohatí, ale skúpi farníci na organ. A táto obetivavosť nášho ľudu sa preukázala aj pri poslednej sbierke na výšspomenuté sochy, darmo ohlasoval náš oblúbený duchovný, že už peňazí máme dost, ľud znovu len nové obete prinášal, tak že keď sa sbierka skončila, pán farár nám vyhlásil, že nám zvyšuje vyše 250 korún, ktoré peniaze na jeho návrh budú počiatok činiť sbierky na maľovku kostola, ale aby sme lepšie chuť dostali aj na tento cieľ obetovať, že aj on venuje k tomu 200 korún a tak úfame sa, že jestli náš miláček nás neopustí, onedlho aj túto prácu prevedie.

Ale nie len chrám boží sme sa usilovali v minulom roku do poriadku dať a okrášlit, ale aj faru, bydlisko nášho miláčeka, ktorá pred troma rokmi postavená bola. Postavili sme mu na jar novú paju, ohradili sme mu farskú zahradu so silným dróteným plotom, tak že môžeme smele povedať, že tak v poriadku fary na celom okolí neni.

Všetko nás teší, len tá myšlienka nás znepokojuje, že nášho horlivého duchovného otca a chytrného kazateľa onedlho ztratíme. Úfame sa ale, že náš miláček keď vidí, že tak dobrých a obetivých farníkov má, bár aj naša fara je chudobná, že nás nezanechá. Bár by sa tak stalo! Daj Bože takého dobrého pastiera aj ostatným čitateľom «Krešťana»!

To vám všetkým zo srdca praje

jedon hornosilešský farník

Zadovažujte predplatiteľov pre «Krešťana!»

Herbabny podfosforokyslý

Vapenno-železný-sirup

od 40 rokov lekární preskúmaný a odporúčaný sirup na prsia. Roztápa šľajm utišuje kašeľ a podporuje chuť k jedeniu. Dvíha trávenie a chůvu a pôsobí nadevšetko k tvorbeniu krve a kostí zvlášte pri slabých deťoch.

Cena jednej flašky 2 K 50 h., poštou o 40 h. viacej za zaobálenie.

Výlučný dorabateľ a hlavný zasielca dr. HELLMANNA lekáreň „zur Barmherzigkeit“

Hlavný sklad pre Uhorsko lekáreň *Josef Török Budapest.*

Pôvodný len s touto ochrávnou známkou

Výsťah pred predajním

Herbabny sošený

SARSAPARILLA-SIRUP

od 35 rokov o behod uvedný a vrele odporúčaný. Výborný vlúdne pôsobiaci prostriedok k prehnatiu. Odstraňuje tvrdu stolicu a neprijemné jej následky a čistí krv.

Cena jednej flašky 1 K 70 h. Poštou o 40 h. viacej pre zaobálenie.

Wien, VII/L.

Kaiserstrasse 73-75.

(Herbabnyho nástupca.)

Sklad vo všetkých väčších lekárnach.

Spisy redakcii zaslané.

«Nábožné vzdychy ku sv. Jozefovi» má nápis tá modliaca knižka, ktorá teraz vyšla z pera dra Jozefa Janda Cena skvostne viazaného výtisku 2 kor. Dostal ju u dra Jozefa Janda v Nyitrapereszlény a u Juliusa Platzko Nagytapolcsány. Meno pôvodcu je zárukou, že tá knižka zaslúži, aby si ju kúpil každý čitateľ svätého Jozefa.

Odkazy redakcie.

B. H. V. Časopis sa vám riadne posiela.

S. B. Z. Hlavná vec je, aby predplatitelia predplatky s obratom pošty odoslali. Vyhotovenie vovín stojí veľké peniaze. Berte to do ohľadu tak Vy, ako aj iní, ktorým na všetko stačí, len predplatky nevedia odoslať.

L. F. V. Dopisy uverejníme rad-radom.

Opätne radia všetkým, čo trpia na lámku, pákoscnicu, lupanie, klanie, bolenie hlavy, zubov, nervov, klanie v boku, influenzu, slabosť a trasenie, aby sa liečili *Fellerovým Elza-Fluidom*. — Zarovnak podivným výsledkom upotrebiť môžu *Fellerov Elza-Fluid* pri ranách popálením zapríčinených, pri horúčkach a slabosť zraku. — Tucat na prábu franko 5 korún. — *Fellerové Elsa-pilulky* proti boleniu žalúdka, napinaniu k dáveniu-tvrdej stolici prevyšujú všetko očakávanie. Šesť škatuliek franko 4 koruny. Pôvodné dostať len u V. Eugena Feller lekárnik Štubica. Kostolná ulica číslo 18. (Záhrebská stol.)

Labuď mydlo (Schicht pevné káli-mydlo) jedinku chybu má, že je veľmi dobré a zvláštne vydatné. Kto chce s mydlom šporovať, nesmie ho vo vode nechať. Ponevác Labuď mydlo výborne účinkuje aj v studenej vode a následkom toho ľahko rozpušťa sa aj v studenej vode, upotrebovať treba ho so zvláštnou obozretnosťou.

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 28. decembra.

Úradne značené ceny za 100 kilogramov. *Pšenica*: tiská K 27.60—28.65, stolnobelohradská K 27.45—20.55, peštianska K 28.15—29.20, banátska K 28.15—29.10. — *Raž*: prvotriedna K 19.40—19.55, druhotriedna K 19.20

do 19.30. — *Jačmeň*: prvotriedny K 14.40—14.50, druhotriedny K 13.90—14.10. — *Proso*: K —, do —. — *Ovos*: prvotriedny K 15.70—15.90, druhotriedny K 15.00—15.40. — *Kukurica*: K 14.60—14.70 *Repica*: K —. —. —.

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	22.00	21.60	21.20	20.80	20.40	19.90	18.90
		č.	7	7½	8		
		K	17.00	15.00	7.60		

Za 50 kilogrammov i s vrecom.

Drobné otruby: K 5.60, hrubé K 6.00.

Strova: fazuľa obyčajná biela K 21.00—23.00, fazuľa strakavá K 16.00——. — *Hrach*: nelúpaný, čistý K 31.00—33.00, lúpaný K 45.00—54.00. — *Šošovica*: čistá K 25.00—35.00. — *Konopné semä*: K 20.00 do 22.00. — *Mak*: K 57.00—58.00. — *Rasca* (kmín): Kor. 107.00—108.—. Všetko po 100 kilogr.

Sviňská masť: budapeštianska K 174.00—175.00, vidiecka K 000.00—000.00.

Slanina: mestská 4-kusová K 136.00—137.00, 3-kusová K 148.00—149.00. vidiecka K —. —. — za 100 kilogr.

Datelinové semä: Červená datelina K 158.00 170.00, lucerna jasnozrná K —. —. — za 100 kg.

Lekvár: srbský K 44—00, bosenský K 54.00—56.00 po 50 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K 22.50—23.00, srbské (100 kusové) K 22.50—23.00 po 50 kilogrammoch.

Spiritus: Raftinovaný odanený vo veľkom 178.00 do 179.50. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill 50.00—51.00.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 35.50, fiumánsky White-Star (***) K 29.20 za 100 kilogr. so sudom.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 6.50—7.00, žlté K 6.80—6.80 za 100 kilov.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 82.00 do 82.50, kockový K 84.00—84.50, žltý K 82.00—82.50 za 100 kilogr.

Vajcia: prima uhorské K 108—110, od Tisy K 106—108, sedmohradské K 106—108 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 3.20—3.40, k vareniu K 2.00—2.30 syr 14—20 h., všetko v kilogrammoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy krmené K 1.50—1.64 kilogr.; kurence k smaženiu a k pečeniu K 1.80—3.20, sliepky na polievku K 3.30—4.30 za jeden pár.

Osožné a chytré prevedenie parcellovania.

«A Kisbirtokosok Országos Földhitelezete» «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provozovanie parcellovania a ku tomuto cieľu udelovanie požíčiek. Ciele ústavu tohoto vytvárajú úžerníctvo každého druhu, preto on sám nekupuje majetky ku parcellovaniu, lež na žiadosť prevezme za miernu odmenu unovania úplné prevedenie parcellovania (rozumie sa prácami právnymi, mernickými a v gruntovných knihách) a k tomuto cieľu vyšle na miesto svojho splnomocneného človeka, ktorý postará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkam zodpovedne. Ku cieľom parcellovania ústav ochotne povoluje požíčku pri výhodných podmienkach, o com vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapešť, V. kerület Géza-utca 2. szám) na žiadosť ochotne odosiela. — Výhody spoluúčinkovania ústavu sú: 1. Lacné prevedenie parcellovania. 2. Ústav nerobiac nároky na podiel osohu, kupec v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kupec a odpredavateľa pozbavia sa všetkých starostí parcellovania. 4. Odpredavateľ naraz v jednej sumne dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraty dávajú sa popredu. — Zvláštne výhody ústavom povolenej požíčky ku parcellovaniu: 1. Prípadný diel podlžnosti spláca sa pozadne. 2. Požíčky povolujú sa počnúc už od 300 orún. 3. Požíčka vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára nenie potrebná, potrebuje sa len lacné uhadnovnerenie notárske. Ústav požíčku vypovedať nemôže.

